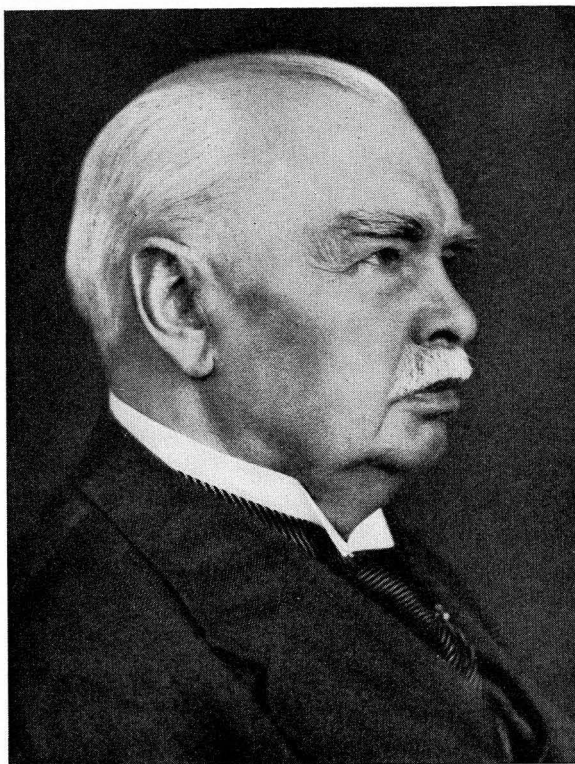

IN MEMORIAM

CARL SAHLIN

Den 22 jan. 1943 avled i en ålder av 82 år Upplands fornminnesförenings hedersledamot f. bruksdisponenten fil. d:r Carl Sahlín. Carl Sahlín var en av sin tids mest framstående industrimän med chefskapet vid Laxå bruk 1900—1917 som höjdpunkt på en lång och framgångsrik bana. Men tidigt gjorde han vid sidan av sin egentliga gärning betydande insatser som kulturforskare, framför allt som bergshistoriker. Dessa hans vetenskapliga intressen växte sig med tiden allt starkare och utgjorde under senare delen av hans liv det centrala i hans verksamhet. Han framträdde därvid både som enskild forskare — med ofta anslående problem och frågeställningar — och som vidsynt och frikostig mecenat, initiativtagare till och befrämjare av många stora företag av kulturhistorisk eller bergshistorisk art under det senaste halvsekle. I icke ringa grad är det hans förtjänst att den bergshistoriska forskningen, som under 1800-talet i avseende på det allmänna intresset befann sig i en vågdal, åter fick en plats i solen och för närvarande intar en uppmärksam och aktad plats bland forskningsgrenarna.

Sahlíns eget huvudintresse som forskare var kanske frågor rörande teknikens historia, hans flesta uppsatser och större arbeten röra sig därom. Härtill anknöt hans intresse som sakforskare; som bekant var han initiativtagare till icke mindre än tre museer av teknisk-historisk karaktär: Bergslagens museum i Falun, Laxå bruksmuseum och Tekniska museet i Stockholm. En rent filologisk insats är också att ihågkomma: under en lång tid granskade han Svenska Akademiens Ordboks artiklar rörande metallurgi

Carl Sahlén.

och bergsvetenskap, gruv- och hytt drift m. m. Hans eget författarskap, som sträckte sig över nära ett halvt sekel och till omfattningen var mycket betydande, en förteckning 1941 omfattar 382 nummer, består — utom av ett antal större arbeten sådana som Ett skånskt färgeri, Svenskt stål, De svenska degelstålsverken, Valsverk inom den svenska metallurgiska industrien m. fl. — av ett mycket stort antal smärre uppsatser och undersökningar, vilka beröra snart sagt alla områden av bergshistorien och teknikens historia och därutöver ha betydelse för vidsträckta delar av den allmänna kulturhistorien.

Upplands bergsbruk blev vid flera tillfällen föremål för Carl Sahléns forskning både genom omnämmanden i hans

större arbeten och genom speciella uppsatser. Bland de senare märkas ett flertal uppsatser rörande Dannemora gruvor, t. ex. När började järnmalm brytas i Dannemora?, Länshållningen i Dannemora i äldre tider och Dannemora-litteratur (alla tre i Teknisk Tidskrift 1918). Brännaresats vid Dannemora (1923) och Vissling i Dannemora gruva (1927) äro titlarna på ett par uppsatser i Blad för Bergshandteringens Vänner. Dannemora-järnet och dess världsrykte avhandlade Sahlin 1922, 1923 och 1932 (i Blad för Bergshandteringens Vänner och Dædalus) och en kulturhistorisk kuriositet som det hundraåriga ölet i Dannemora fick sin behandling i Dædalus 1935. Berkinge masugn vid Forsmark under 1700-talet blev föremål för en undersökning 1929 (i Blad för Bergshandteringens Vänner). De kända upplandsbruken Vattholma och Österby ha varit föremål för Carl Sahlins forskningsintresse bl. a. genom en uppsats 1934 (i Med Hammare och Fackla) om Österby bruk under åren 1649—1652 samt i en mycket intressant avhandling om Rännverkssmidet vid Österby och Vattholma bruk under 1500-talet, tryckt i Uppländsk bygd, festskrift till Wera von Essen på hennes femtioårsdag 1940.

År 1921 blev Carl Sahlin hedersledamot av Ingenjörsvetenskapsakademien och kreerades 1927 till filosofie hedersdoktor vid Stockholms högskola. Åren 1918—20 var han medlem av Upplands fornminnesförenings styrelse och kallades 1935 till föreningens hedersledamot.

Ännu in i det sista var Carl Sahlin flitigt sysselsatt med insamling och bearbetning av material till nya arbeten; det torde vara en betydande förlust forskningen lidit enbart genom att han ej förunnades tid och krafter att utarbета ännu ett antal av sina planerade uppsatser. Det var dock efter ett sällsynt verksamt och resultatbringande liv Carl Sahlin gick bort och hans insatser i det svenska kulturlivet komma förvisso att leva och av många kommande generationer bevaras i tacksam hågkomst.

E. H—t.

ALICE von EHRENHEIM

Alice von Ehrenheim.

Fru Alice von Ehrenheim, Grönsöo, avled den 30 sept. 1943 i en ålder av 85 år. Alice von Ehrenheims stora insats till den uppländska kulturminnesvårdens fromma var att hon med sådan pietet förvaltade den stora slottsdomän, Grönsöo i Kungs-Husby socken, över vilken hon genom sitt äktenskap med kammarherre Erik von Ehrenheim blev slottsfru år 1888.

Med outtröttlig omsorg och pietet vårdade hon det anrika herresätets både yttre och inre och utövade därtill en gästfrihet, som lät vida tala om sig.

Alice von Ehrenheims stora intresse var att vårda Grönsöö som det varit i gammal tid. Den historiskt synnerligen intressanta trädgården, anlagd under Johan Skyttes tid, ägnade hon den största omsorg och gjorde den genom nyplanteringar och utvidgningar till en mönsteranläggning. Det Ehrenheimska hemmet med dess utomordentligt rika bestånd av möbler, klenoder, textilier, silver, bok-, gravyr- och myntsamlingar m. m. har praktiskt taget stått oskingrat sedan godset för 150 år sedan kom i släktens ägo och torde numera representera ett av de kulturhistoriskt sett värdefullaste högreståndshemmen i Sverige. Värdet härav förhöjes väsentligt av den utförliga förteckning slottsfrun ägnat samlingarna. Betydande tjänst har hon tillika gjort den kulturhistoriska forskningen genom att nedteckna sådana detaljer från herresätets vardagsliv, vilka eljest skulle ha blivit oåtkomliga för framtiden.

En bemärkt insats inom vårt landskaps kulturminnesvård gjorde Alice von Ehrenheim tillsammans med sina barn då hon för några år sedan till Vitterhetsakademien överlämnade det medeltida stenhuset på gården Utö under Grönsöö. Denna ålderdomliga byggnad, som trots att den ej bebotts under lång tid alltjämt i huvudsak står orörd av tidens tand, har med skäl blivit benämnd som det övre Sveriges Glimmingehus. Det historiska värdet av en dylik framsynt donation framstår på ett särskilt sätt då man vet hur ytterst få byggnadsmonument av denna art finnas bevarade till vår tid.

Upplands fornminnesförening hedrade Alice von Ehrenheim 1937 genom att kalla henne till hedersledamot.

N. S.